

SUHF:s projekt om validering av reell kompetens

Inledning

I propositionen Den öppna högskolan (2001/02:15) har regeringen angivit riktlinjer för hur högskolan i ökad utsträckning ska bedöma den reella kompetensen hos sökande och studenter. Det finns stora förväntningar från statsmakterna och omvärlden på högskolan att snabbt, effektivt och rättssäkert ta fram metoder för att bedöma de kunskaper och kompetenser som personer förvärvat i arbetslivet och på annat sätt. Regeringen har fördelat särskilda resurser till universitet och högskolor för att stimulera detta utvecklingsarbete (70,5 miljoner kronor). Enligt regeringsbeslutet bör utvecklingsarbetet beträffande validering av reell kompetens ske i samverkan lärosätena emellan.

I ljuset av detta tog Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) initiativ till ett projekt som skulle initiera och samordna universitets och högskolors arbete med att utveckla metoder för bedömning (validering) av reell kompetens. Projektet startade med en inledande konferens i april 2002. Alla universitet, högskolor och konstnärliga högskolor har varit involverade i projektet.

Runtom i landet pågår nu ett aktivt förankringsarbete och på flera lärosäten har metoder utvecklats. Vid många lärosäten har administrativa handläggningsrutiner utvecklats och beslutats.

Ett förväntat resultat av projektet var ett gemensamt förhållningssätt i grundläggande frågor som rör validering. SUHF:s förbundsårsamling har i oktober 2003 beslutat om rekommendationer i arbetet med att validera reell kompetens inom högskolan.

Projektets syfte, ekonomi och organisation

Syfte

Projektets syfte var att samordna och initiera universitets och högskolors arbete med att utveckla metoder för bedömning (validering) av reell kompetens (bilaga 1). Projektet skulle fungera som stimulans och stöd till alla universitet och högskolor i deras arbete med att bygga upp egna system för validering och erkännande av reell kompetens. Detta har skett genom att:

- inventera och sprida erfarenheter av redan påbörjat arbete med validering av reell kompetens vid universitet och högskolor,
- bygga upp nätverk av personer vid universitet och högskolor som arbetar aktivt med valideringsfrågan,
- göra internationella jämförelser,
- bygga egen webbplats för bland annat spridning av goda exempel,
- föra en dialog med universitet och högskolor och vissa nationella aktörer (departement, myndigheter, arbetsgivarrepresentanter etc.),
- skapa förutsättningar för samverkansprojekt mellan lärosäten.

Ekonomi

Projektet finansierades huvudsakligen genom de särskilda medel som regeringen i september 2001 tilldelade universitet och högskolor för bland annat denna typ av insatser. Projektet startades i mars 2002 och avslutades med en konferens den 4 november 2003. Det har haft en budget om sammanlagt 1,7 miljoner kronor. Dessa resurser har använts till löner, overheadkostnader enligt avtal med Stockholms universitet då projektledaren varit anställd där, konferenser, referensgruppsmöten, lärosätesbesök, kontakter utanför Sverige, litteratur och porto. Projektet har finansierats gemensamt av samtliga universitet och högskolor genom en särskild uttaxering vid två tillfällen.

Organisation

SUHF:s styrelse utsåg enhetschef Lars Lustig, StudentCentrum vid Umeå universitet, till ordförande i projektet. Sedan mitten av april 2002 har Gunni Öhlund, Mälardalens högskola, varit projektledare på heltid.

Till projektet har en referensgrupp varit knuten. Denna var sammansatt av personer med kompetens och erfarenheter från olika områden viktiga för valideringsfrågorna. Ledamöterna var tillfrågade att ingå huvudsakligen för sin personliga kompetens och skulle inte representera sina organisationer. Avsikten var att gruppen skulle lämna synpunkter, idéer och åsikter om projektet, om vad som skulle göras och ge förslag om verksamhetens inriktning. Gruppen har med avsikt hållits relativt liten för att underlätta ett aktivt deltagande, även om det funnits många andra organisationer och berörda som skulle kunnat ingå. Tanken var att projektet i stället skulle ta del av andra intressenters åsikter, idéer och erfarenheter genom kontakter i andra sammanhang. Referensgruppen har sammanträtt vid ett tiotal tillfällen. Referensgruppen har haft följande samman-

sättning: Jerker Dahne, Stockholms universitet, Mia Erilane, Södertörns högskola, Per-Eric Fält, Örebro universitet, Monika Johansson, Högskolan i Kalmar, Einar Lauritzen, Uppsala universitet, Jimmy Magnusson (fram t.o.m. vårterminen 2003), SFS, Karin Orving, Mitthögskolan, P-G Rosengren, Högskoleverket, Gunilla Strand, Landstingsförbundet, Per-Anders Strandberg (från höstterminen 2003), SFS, Elisabeth Svensk, VHS, Vivi-Anne Sundqvist, Karolinska Institutet, Mona Åstrand, Stockholms universitet, Lars Lustig, Umeå universitet, *Ordförande*, Gunni Öhlund, SUHF, *projektledare*, Lars Eriksson, SUHF, *sekreterare*, och Kersti Bergman Ingvarsson, SUHF, *sekreterare* (dec-03 – sept-03).

Vad har gjorts inom projektet ?

Utgångspunkter

I propositionen Den öppna högskolan redovisade regeringen förslag till åtgärder bland annat för att bredda rekryteringen till högskolan. En ökning av ambitionsnivån för arbetet med reell kompetens fastställdes. Samtidigt delades 70,5 miljoner kronor ut som stimulansmedel till samtliga universitet och högskolor (mellan 0,5 - 3,5 miljoner kronor per lärosäte) för insatser för breddad rekrytering och metodutveckling för validering av reell kompetens.

Enligt propositionen Den öppna högskolan är begreppet validering av kunskap och kompetens benämningen på en strukturerad metod för bedömning, värdering och erkännande av den reella kompetensen, det vill säga den samlade kompetens en person har, oavsett om hon eller han har formella bevis på den eller inte. Validering av reell kompetens kan bli aktuell i flera olika situationer; vid bedömning av grundläggande behörighet till högskolan, bedömning av särskild behörighet, frågan om tillgodoräknande samt vad som kan ingå i en examen.

I propositionen poängteras

- att varje högskola i sökandesituationen skall göra en individuell bedömning av den sökandes reella kunskaper. Sådana bedömningar skall inte göras schablonmässigt, utan högskolan skall göra en individuell värdering av åberopade meriter,
- att en person skall genom värdering av reell kompetens kunna få en utbildning inom högskolan avkortad. Det är inte ekonomiskt försvarbart att personer skall tvingas genomgå kurser av formella skäl när de har den reella kompetens som motsvarar kursinnehållet. Den reella kompetensen skall därmed kunna tillgodoräknas inom ramen för utbildning och i en examen.

Validering av reell kompetens är inte någon helt ny fråga för högskolan. Det finns en vana att hantera motsvarandebedömningar och undantag/dispenser vid behörighetsprövningar. Förslagen i propositionen innebär dock en betydande

ambitionshöjning jämfört med tidigare. Med den höjda ambitionsnivån för valideringsarbetet måste dock arbetet struktureras och metoder utvecklas för att uppfylla kraven på rättssäkerhet i bedömningarna. Metoder måste utvecklas som kan vara ett stöd i arbetet med validering av reell kompetens. Genom propositionen den öppna högskolan och den därpå följande ändringen i högskoleförordningen vänds synen på reell kompetens från att vara ett undantag vid bedömning, till något som skall ha lika värde som den formella kompetensen.

Den höjda ambitionsnivån ställer krav på förändrade attityder i högskolan bland lärare, forskare, administratörer och högskoleledningar. Av detta skäl blir en betydande kunskaps- och informationsinsats inom högskolan nödvändig. Det handlar således inte om att bara ta fram några nya instrument utan om en betydande förändring av grundläggande värderingar av kompetens, kunskapssyn och kvalitet. Detta är grundläggande värden för universitet och högskolor som det tar tid att diskutera och påverka.

Denna problematik var utgångspunkten för SUHF:s projekt om validering av reell kompetens.

Aktiviteter

Projektet initierades och beslutades vintern 2001/02. Den egentliga projektstarten skedde i samband med en nationell konferens i Stockholm i april 2002. I anslutning till denna påbörjade också projektledaren sitt arbete. Nedan redovisas de huvudsakliga aktiviteter som genomförts inom projektet.

- *Nationell konferens den 11 april i Stockholm (bilaga 2).* Samtliga universitet och högskolor, berörda departement, myndigheter och organisationer inbjöds att medverka i en ”kick-off” för projektet, med syfte att väcka frågeställningar för projektet att arbeta med. Ett 100-tal deltagare från i stort sett samtliga lärosäten fick ta del av några svenska erfarenheter och reflektioner från lärare och studenter samt norska erfarenheter. Det var även ett första tillfälle att skapa nödvändiga informella nätverk kring frågan.
- *Enkät till samtliga universitet och högskolor (bilaga 3 och 4).* För att få en bild av pågående och tänkta aktiviteter som rör validering av reell kompetens skickades i inledningen av projektet en enkät till alla universitet och högskolor (39). Enkäten skickades till förvaltningscheferna som ombads vidarebefordra den till lämplig/a person/er. Flera svar kunde lämnas från varje högskola. Svar inkom från 36 högskolor och det totala antalet svar var 45. Av svaren framkom att samtliga lärosäten hade erfarenhet av motsvarandebedömning, tillgodoräknande och dispenser. Det som skiljde var i vilken utsträckning man tillämpat möjligheten. Vissa lärosäten hade varit mycket generösa utan att sätta rättssäkerheten ur spel medan andra hade varit mycket restriktiva. Några högskolor och universitet hade inte alls påbörjat arbetet med att utveckla metoder för validering av reell kompetens, andra hade tillsatt projektgrupper. En del lärosäten hade påbörjat arbetet

och några såg ut att ha kommit en bit på väg. När det gällde möjligheter och svårigheter i arbetet med validering av reell kompetens uttryckte svaren övervägande positiv inställning. Man såg arbetet som ett led i den breddade rekryteringen, man såg både samhällsekonomiska och individekonomiska vinster. Högskolan skulle kunna få en aktivare roll när det gäller fort- och vidareutbildning. Men arbetet förutsatte ett ökat och nära samarbete mellan lärosätena. De svårigheter som lyftes fram var en ökad arbetsbelastning och en oro för att rättssäkerheten skulle kunna komma att sättas ur spel.

I följebrevet till enkäten bad vi om att få namnet på en kontaktperson för arbetet med validering av reell kompetens. Projektets kontakt med lärosätena har i huvudsak skett genom kontaktpersonerna. Information om vilka som varit kontaktpersoner har funnits på hemsidan.

- *Hemsida.* För att underlätta informations- och erfarenhetspridning och erbjuda stöd till berörda inom högskolan har projektet haft en hög ambitionsnivå när det gällt att lägga ut så mycket information som möjligt på en hemsida (<http://www.suhf.se/col2.asp?lang=se&id=17>). På hemsidan finns projektbeskrivning, referensgrupp, länkar till pågående utvecklingsprojekt vid universitet och högskolor i Sverige, erfarenheter från Norge, regelverk, en dagbok som bakåt och framåt i tiden beskriver all verksamhet i projektet, länkar till goda exempel, rapporter och utredningar med mera. Hemsidan kommer att finnas kvar även efter det att projektet avslutats. Den kommer inte att tillföras något nytt material, men kan tjäna som inspiration och underlag för det fortsatta arbetet vid universitet och högskolor.

Det finns ingen statistik över användningen av hemsidan men utifrån de frågor om och på andra sätt hänvisningar till hemsidan är vår bedömning att den varit välbesökt och till nytta och glädje i arbetet.

- *Seminarier*

Arbetsseminarier (bilaga 5 - 6). Tre arbetsseminarier genomfördes under höstterminen 2002 och vårterminen 2003. Den 16 oktober 2002 anordnade projektet ett arbetsseminarium för högskolor och universitet med *medellånga vårdutbildningar* (bilaga 7). Till seminariet kom 50 personer som representerade 20 högskolor, Landstingsförbundet, VHS, Högskoleverket, Stockholms läns landsting, Nätuniversitetet och Norrlands universitetssjukhus. Den 29 oktober 2002 anordnades ett arbetsseminarium för högskolor med *lärarutbildning* (bilaga 8). Till seminariet kom 54 personer som representerade 21 högskolor och Nätuniversitetet. Den 11 mars 2003 anordnades ett arbetsseminarium för högskolor med *ingenjörutbildningar* (bilaga 9). Till seminariet kom 48 personer som representerade 17 högskolor, Högskoleverket och Sif. Vid samtliga seminarier fanns representanter från olika personalkategorier inom högskolan som lärare, utbildningsledare, prefekter, studierektorer och administratörer. Dagarna avslutades med en redovisning av gruppernas arbete och en diskussion om hur vi skulle gå vidare. Alla var överens om att lärosätena måste hjälpas åt och lära av

varandra. Vid alla seminarier framfördes önskemål om uppföljningsseminarier med goda exempel. Önskemål framfördes också om att diskussionsgrupper via e-post skulle bildas.

Många frågor och funderingar bröts mot varandra och nya frågor föddes. Arbetsseminarierna blev ett uppskattat arbetssätt och seminarierna uppfattades som mycket värdefulla av deltagarna.

Uppföljningsseminarier (bilaga 10). Vid de arbetsseminarier som beskrivits ovan framställdes önskemål om uppföljningsdagar. Lärosätena hade förhoppningsvis kommit i gång med sitt arbete och kunde då berätta om sina erfarenheter av och sina planer för arbetet med validering av reell kompetens. Utbyte av metoder kunde ske och man skulle kunna få och ställa frågor som förde arbetet framåt. Den 9 september 2003 anordnades det första uppföljningsseminariet och det gällde *medellånga vårdutbildningar* (bilaga 11). I detta deltog 42 personer som representerade 18 lärosäten, Landstingsförbundet samt Stockholms läns landsting. Den 10 september var det seminarium med erfarenhetsutbyte för högskolor med *lärarutbildning* (bilaga 12). Till detta kom 42 personer som representerade 20 lärosäten. Ett speciellt seminarium hölls också den 11 september för högskolor som arbetade med att utveckla metoder för validering av barnskötare mot en lärarutbildning. I seminariet deltog 19 personer som representerade 14 olika lärosäten. Det sista uppföljningsseminariet hölls för högskolor med *ingenjörsutbildningar* den 23 september (bilaga 13). Här deltog 31 personer från 15 lärosäten samt Sif, Höskoleverket och Tillträdesutredningen.

Vid alla seminarier presenterades många och intressanta erfarenheter av arbetet med att validera reell kompetens och flera exempel på metoder. Alla vid seminarierna var överens om att det hänt mycket ute på universitet och högskolor på den korta tid som förflutit mellan arbetsseminarierna och uppföljningsseminarierna. Seminarierna har också bidragit till bildandet av informella nätverk och samarbetsprojekt.

Seminariedag om validering av reell kompetens vid tillträde och i examen (bilaga 14). Att värdera den reella kompetensen för att avgöra om en sökande kan tillgodogöra sig sökt utbildning framstår för många som komplicerat. Att tillgodoräkna annan utbildning än högskoleutbildning och kunskaper och färdigheter som förvärvats i yrkesverksamhet i en examen ter sig för många helt ogörligt. För att diskutera detta och hur vi kan gå vidare med denna diskussion ute på lärosätena anordnade projektet ett seminarium den 18 september 2003 (bilaga 15). Målgruppen var i första hand studieadministrativa chefer på lärosätena men ytterligare en person/högskola som var intresserad av tillgodoräknande frågor i relation till arbetet med validering av reell kompetens inbjöds. Vid seminariet gavs en historisk tillbakablick på tillgodoräknande och tankar om hur vi kan se på tillgodoräknande idag. Delar av dagen ägnades också åt gruppdiskussioner av konkreta ”fall”.

Flera spontana kommentarer tydde på att dagen varit värdefull för många och att tankar och frågor väckts som kunde ge upphov till fortsatta diskussioner på hemmaplan.

- *E-post-listor*. Olika informella nätverk har etablerats via projektet med berörda inom studerandeenheter, institutioner med mera inom högskolan. Nätverken var avsedda att efter hand förmedla information som stöd för arbetet med metodutveckling men också för det fortsatta arbetet efter att projektet avslutats. Som ett önskemål från några av arbetsseminarierna bildades speciella e-postlistor som skulle kunna användas för diskussion och frågor. Alla som var anslutna till listan kunde se de frågor som ställdes och vilka svar som gavs.

Diskussionslistor skapades men dessa kom att användas i mycket liten utsträckning. Om denna metod skall användas måste bättre, framför allt enklare, listor utformas.

- *Platsbesök på universitet och högskolor*. En mycket angelägen uppgift i projektet har varit att genomföra platsbesök på lärosäten. Ett stort antal universitet och högskolor har besökts vid ett eller flera tillfällen. En del besök har initierats av projektledaren men övervägande delen har initierats av lärosätena. Projektet har medverkat i olika aktiviteter, t.ex. seminarier för olika personalkategorier inom högskolan som en inledning till det förankringsarbete som är nödvändigt för att arbetet med reell kompetens skall utvecklas och få en varaktighet ute på lärosätena. Projektledaren har deltagit i seminarier som diskussionspartner. Genom platsbesöken har projektet också fått mycket väl underbyggt material till ”Rekommendationer i arbetet med att validera reell kompetens”.

- *Katalogtext*. Projektet har framställt ett förslag till text om validering av reell kompetens (bilaga 16) som universitet och högskolor erbjudits att använda i sina utbildningskataloger inför läsåret 2003/2004. Vid framställningen av texten försökte vi dra nytta av de erfarenheter av informationsmaterial som gjorts i Norge.

Ett stort antal universitet och högskolor har använt texten antingen i dess helhet eller i modifierad form. Ett problem har varit att texten vanligtvis lyfts in i en särskild ruta och inte samordnats med övrig text om behörighet m.m. och därför kanske inte blivit till den hjälp den var tänkt. Flera universitet och högskolor var redan långt framme i sin framställningsprocess av utbildningskatalogen och det kan vara en förklaring till att texten bara lyftes in i en särskild ruta.

- *Faktablad*. För att ge vägledande information om arbetet med bedömning av reell kompetens framställde projektet i mars 2003 ett faktablad (bilaga 17). Bladet var tänkt att användas för information till personal inom högskolan. Faktabladet skickades ut till universitet och högskolor och fanns också att hämta från hemsidan. Intresset för bladet var stort vilket bl. a. visade sig i att flera högskolor och universitet rekvirerade ytterligare blad.

- *Kontakter med nationella aktörer*. Det finns ett stort tryck och intresse i samhället beträffande frågan om reell kompetens och en viktig del i projektet har varit att dels besvara och bereda frågor om reell kompetens i högskolan, dels att följa ut-

vecklingen utanför högskolan. Några exempel på kontakter som projektet har haft är med Integrationsverket, Rekryteringsdelegationen, SIF, TCO, Skolverket, valideringsprocessutvecklare inom vuxenutbildningen som bl.a. Valideringscentrum i Göteborg, Centrum för erkännande av reell kompetens (CERK) i Botkyrka och ett projekt i Sörmland.

Andra kontakter som projektet haft är med Överklagandenämndens kansli samt flera avdelningar inom Högskoleverket som utredningsavdelningen, avdelningen för bedömning av utländsk utbildning, avdelningen för statistik och analys och juridiska avdelningen.

Projektet har också medverkat i ett flertal seminarier och konferenser, som bl.a. VHS antagningskonferenser, konferens anordnad av Rekryteringsdelegationen, Forum för vård- och hälsoutbildningar, konferens för studierektorer för läkarutbildningen i Sverige, Kraftfält för högre utbildning – en konferens om utveckling av flexibelt lärande, seminarium anordnat av Regionförbundet Östsam, nationell konferens för studievägledare vid universitet och högskolor, konferens anordnad av bl. a. Integrationsverket.

Projektledningen har också haft möten och ett seminarium med Utbildningsdepartementet.

● *Erfarenheter utanför Sverige.* Eftersom Norge har arbetat med bedömning av reell kompetens sedan ett par år, var det naturligt att projektet skulle lära oss av deras erfarenheter. Projektet har besökt Högskolan i Oslo, Högskolan i Akershus och Oslo universitet. Projektet har under hela projekttiden haft regelbundna kontakter med Högskolan i Oslo.

Projektet har medverkat i ett seminarium med Nordiska ministerrådets projektgrupp om Validering av reell kompetens där de olika nordiska länderna informerade om sitt arbete med reell kompetens (http://www.norden.org/pub/uddannelse/uddannelse/sk/TN01_530.asp?lang=1).

Projektet har tillsammans med representanter för den holländska valideringsorganisationen NUFFIC (<http://www.nuffic.nl/index-en.html>) medverkat i en konferens i Porto anordnad av EAIE.

Genom samarbete med Rekryteringsdelegationen fick projektet möjlighet att delta i ett utbytesseminarium i London. Seminariet handlade framför allt om hur man arbetar med breddad rekrytering och reell kompetens i Storbritannien (APEL). Besök genomfördes även vid London Metropolitan University där möten med personal som arbetar med validering och studenter som berättade om sina erfarenheter ägde rum. Av arbetet i Storbritannien har vi i Sverige mycket att lära bl a att de nya grupperna som kommer till universiteten ses som en stor tillgång i undervisningen. (Se vidare: http://www.rekrytering.gov.se/Rekrytering_hm/glimtar_från_utbytesseminariet.htm)

● *Enkät – erfarenheter från höstterminsantagningen 2003.* Den 1 januari 2003 trädde nya bestämmelser i högskoleförordningen i kraft. Reell kompetens utgör nu en alldeles egen behörighetsgrund parallell till den formella behörigheten via betyg. De nya bestämmelserna skulle tillämpas första gången vid antagning till grundläggande högskoleutbildning höstterminen 2003. För att få en samlad bild och för att kunna sprida erfarenheter skickade projektet ut en enkät till samtliga 39 universitet och högskolor. Svarefrekvensen var låg, endast 21 högskolor svarade trots påminnelse.

Av enkätsvaren framgår det att många som redan var behöriga eller som trodde att reell kompetens hade med urvalet att göra hade begärt att få sin reella kompetens prövad. Som många påpekade i svaren måste universitet och högskolor bli bättre på att informera om vad reell kompetens innebär och hur man går tillväga för att få sin reella kompetens prövad.

Flera av dem som fått bifall vid prövning av behörigheten utifrån reell kompetens har inte haft något meritvärde att konkurrera med i urvalet. För dem som sökt utbildningar som har flera sökande per plats blir detta ett stort problem.

Utbildningar för vilka begäran om prövning utifrån reell kompetens är vanligast är sjuksköterskeutbildning, lärarutbildning, socionomutbildning, fastighetsmäklarutbildning, kurser inom företagsekonomi och fort- och vidareutbildningskurser.

En grundligare redovisning av resultatet av enkätundersökningen återfinns i särskild rapport (bilaga 18).

● *Slutkonferens.* Valideringsprojektet startade med en konferens i april 2002 och avslutades med en konferens i november 2003 (bilaga 19). I konferensen deltog 90 personer som representerade 30 universitet och högskolor, Högskoleverket, Landstingsförbundet, Myndigheten för Skolutveckling, Svenska Kommunförbundet, Sveriges Förenade Studentkårer (SFS), Sveriges riksdag, Rekryteringsdelegationen, TCO, Utbildningsdepartementet, VHS och Vårdförbundet. Vid slutkonferensen föreläste fil.dr. Per Andersson, Linköpings universitet över ämnet ”Att värdera kunskap, erfarenhet och kompetens. Perspektiv på validering”. Sveriges Förenade Studentkårer (SFS) gav sin syn på högskolornas arbete med att validera reell kompetens och fem lärosäten presenterade goda exempel på arbete med validering av reell kompetens. Projektet presenterade sitt arbete och SUHF överlämnade ”Rekommendationer i arbetet med att validera reell kompetens inom högskolan” till lärosätena med en stark förhoppning om att de skall anta dessa rekommendationer som sina egna riktlinjer och därmed bidra till att arbetet fördjupas med rättvisa och rättssäkerhet som riktmärken. Nationell acceptans av beslut fattade för individer är ett centralt moment i rekommendationerna.

Vad projektet inte gjort

Det är viktigt att framhålla att projektet inte syftat till att utveckla de konkreta metoder och processer som skall användas för validering av reell kompetens. Detta är något som varje lärosäte måste finna egna former för. Projektet har hjälpt till med att initiera och stimulera metodutvecklingen liksom att främja samverkan lärosätena emellan. Arbetet med validering av reell kompetens måste diskuteras och förankras på de enskilda universiteten och högskolorna. Endast genom diskussioner av förhållningssätt och attityder ute på de enskilda lärosätena kan arbetet med validering av reell kompetens bli framgångsrikt.

Det enskilda lärosätet kan genom sitt arbete med att validera reell kompetens ta och få en aktiv och central roll i det livslånga lärandet och högskolans roll i integrationsarbetet stärks. Detta innebär naturligtvis inte att förkunskapskraven och nivån på utbildningen kommer att sänkas.

Problem som kan bli ett hinder för framgång i arbetet

Projektet har under sitt arbete kunnat identifiera olika problem som kan bli ett hinder för ett framgångsrikt arbete med validering av reell kompetens.

- Olika avsnitt i högskoleförordningen har kommit till vid olika tidpunkter och blir därför ibland, om inte motstridiga, så svåra att tolka.
- Ett förhandsbesked om behörighet är av stor betydelse för en persons studieplanering, ibland kanske till och med avgörande för om en person skall börja studera eller ej. Ett förhandsbesked och ett överklagande av ett sådant regleras inte i högskoleförordningen, vilket minskar rättssäkerheten för den sökande.
- Enligt högskoleförordningen är det bara den som är student, dvs. den som är antagen till och bedriver högskolestudier, som har rätt att få ett tillgodoräknande.
- Urvalsproblematiken måste lösas för den som utifrån sin reella kompetens blir behörig till en utbildning, men inte har något meritvärde. Bestämmelsen om lokalt beslutade urvalsgrunder ger en möjlighet att anta sökande på grundval av reell kompetens, men få lärosäten har använt denna möjlighet.
- Ett tillgodoräknande av annan utbildning än högskoleutbildning och av kunskaper/färdigheter förvärvade i yrkesverksamhet kräver mycket arbete för högskolan och medför kortsiktigt kostnader för högskolesektorn. Högskolan behöver tillföras resurser för detta arbete. Inom projektet har diskuterats att en möjlig modell för att skapa incitament för högskolesektorn skulle kunna vara att tillgodoräknade poäng baserade på annan utbildning än högskoleutbildning och av kunskaper/färdigheter förvärvade i yrkeslivet får utgöra underlag för beräkning av helårspresta-

tioner, på samma sätt som utresande utbytesstudenter i dag får utgöra underlag för beräkning av helårsstudenter.

- Utvecklingen av Ladok försenas eller uteblir.

Resultat

Projektet har satt upp två förväntade resultat, dels en gemensam databas, dels ett gemensamt förhållningssätt i valideringsfrågor.

- *Gemensam databas i vilken lärosätena fortlöpande kan lägga in bedömningar (valideringar) som kan tjäna som stöd och hjälp i arbetet.*
Högskolor och universitet bör på ett öppet och tydligt sätt dokumentera inte bara sina beslut som gäller reell kompetens utan också grunderna för dessa.

En sökande bör kunna följas i systemet från antagningen till utfärdandet av examen dvs. olika personalkategorier bör kunna se vilken bedömning som gjorts av den reella kompetensen vid antagningen, vilka bedömningar som legat till grund för tillgodoräknanden under studietiden och vilka konsekvenser detta får vid utfärdandet av examen.

Att utveckla en ny databas skulle inte ge samma möjligheter som en utveckling av det redan befintliga studiedokumentationssystemet Ladok.

Projektet tog initiativ till en första diskussion om hur och till vad Ladok skulle kunna användas i arbetet med reell kompetens. I mötet deltog Ladokkonsortiets verkställande tjänsteman, ordförandena för Ladoks styrgrupper, en studievägledare och en studieadministrativ chef. Resultatet av denna diskussion presenterades sedan i de olika styrgrupperna och ett projekt ”Reell kompetens i Ladok” drevs därefter inom Ladok. Ett förslag finns nu på hur Ladok skulle kunna utvecklas.

Redan idag kan universitet och högskolor genom ”fri text” i Ladok dokumentera grunderna för beslut som gäller reell kompetens och det är viktigt att denna möjlighet används.

- *Gemensamt förhållningssätt i grundläggande frågor som rör validering.*
Lärosätesbesöken och övriga aktiviteter inom ramen för projektet har också syftat till att skapa ett gemensamt förhållningssätt i grundläggande frågor som rör validering av reell kompetens. Struktur och innehåll i rekommendationerna diskuterades till en början vid ett referensgruppsmöte. Efter ett flertal revideringar och ånyo diskussion i referensgruppen presenterades förslaget för SUHF:s styrelse. Styrelsen beslutade att skicka ”Rekommendationer i arbetet med att validera reell kompetens inom högskolan” till universitet och högskolor för yttrande. Remisstiden blev kort, tre veckor, men alternativet var att förlänga remisstiden och därmed flytta det slutliga beslutet till Förbunds församlingens möte i mars 2004.

Behov av rekommendationerna fanns och det var därför angeläget att de kunde diskuteras vid Förbunds församlingens möte i oktober 2003.

Remissvar inkom från 32 lärosäten. De flesta lärosäten har engagerat sig och många värdefulla synpunkter kom in. En sammanställning av remissvaren (bilaga 20) presenterades för referensgruppen och efter en diskussion kunde ett reviderat förslag presenteras för Förbunds församlingen den 15 oktober 2003. Förbunds församlingen ställde sig bakom huvudprinciperna i de föreslagna rekommendationerna. Vissa detaljer skulle dock modifieras och SUHF:s styrelse fick i uppdrag att slutjustera dokumentet. Styrelsen fick också i uppdrag att utse en grupp som under det närmaste året får till uppgift att följa universitetens och högskolornas arbete med validering av reell kompetens. SUHF:s styrelse antog den 30 oktober 2003 slutgiltigt rekommendationerna.

”Rekommendationer i arbetet med att validera reell kompetens inom högskolan” (bilaga 21) är nu utskickade till alla universitet och högskolor med förhoppning om att universitet och högskolor så långt det är möjligt kommer att anta dessa som sina egna riktlinjer.

SUHF:s styrelse har utsett en arbetsgrupp med uppgift att följa tillämpningen av regelverket och rekommendationerna för validering av reell kompetens inom högskolan. I uppdraget ingår bl.a. att beakta ekonomiska konsekvenser för universitet och högskolor och att följa utvecklingen av lärosätenas grunder för beslut i behörighets- och tillgodoräknandeärenden utifrån reell kompetens och hur detta dokumenteras. Gruppen ska vid behov lämna förslag till revidering av SUHF:s rekommendationer. En första lägesrapport ska lämnas vid styrelsens sista vårsammanträde 2004.

Källhänvisningar:

I rapporten görs ingen fullständig källförteckning över rapporter, seminarier, möten etc. Som tidigare nämnts finns en utförlig redovisning av de flesta av projektets källor på hemsidan <http://www.suhf.se/col2.asp?lang=se&id=17> Därtill är fogat ett omfattande antal bilagor som bl. a. ska kunna tjäna som stöd för det fortsatta utvecklingsarbetet inom högskolan.